

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercurus si Duminec'a, F6ies, candu concedu ajut6riale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl v.a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe une anu s6u 40 doideceri, or 3 galbini mon. sanat6ria. Se prænumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorba mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 63.

Braslovu, 23/11 Augustu, 1865.

Anulu XXVIII.

MONARCHIA AUSTRIACA. TRANSILVANIA.

Misteriile Gazetei in cabinetulu de studietu alu lui „Korunk.“

Ce mai pecatu a perde cineva timpulu cu diatribe merunte, a cauta pricina de c6rta cu luminarea, a se incalara de unii si altii numai c6 din trecere de timpu, atunci candu noua toturoru ne stau inainte spre deslegare alte probleme neasemenatu mai importante si mai grele, de oatu aru fi gaciturele si silintiele desierte de a petrunde cineva in secretulu unora si altora c6 si inquisitorii spanioli din dilelele lui Filipu II. si ale duelui de Alb'a.

Tocma la o asemenea rola alunec6 diariulu „Korunk“ in Nr. 96 din 16 Augustu. Acelasiu in articolulu s6u de fondu incercanduse a descrie tonulu *) ce ar domni in timpulu de facia nu numai in diariile din Transilvania, ci si la natiunile conlocuit6re, isi complace sie in observatiuni satirice aruncate in dr6pt'a si in st6ng'a, eara candu ajunge la „Gazeta“, descopere in aceiasi articuli ministeriosi, scrisi in contra magiariloru si in contra uniunii.

Provocamu pre „Korunk“ cu t6ta seriozitatea, c6 se reproduca in traducitiune buna pre acei articuli carii s'au publicatu si carii se voru publica in Gazeta in contra magiariloru, adica in contra natiunii magiare. Nici odata noi n'am luptatu nici cu condeifulu si atatu mai pucinu cu arm'a in contra natiunii magiare; pentru ca la o lupta c6 ac6sta nu ni s'a datu nici odata ocaziune; amu luptatu inse ani indelungati in contra unoru partite, fractiuni si olice esite din sinulu natiunii magiare, si amu luptatu din t6ta convictiunea n6stra, pentruca amu vediutu ca apucaturele, planurile si faptele acelorasi era pericul6se nu numai natiunii romanesci, ci si patriei intregi si — chiaru natiunii magiare; amu luptatu si asupra unoru individi f6rte periculosi, varii din timpu in timpu au avutu nerusinarea de a vorbi catra noi in tocma c6 si cum ei aru fi natiunea. Au nebuni eramu noi se luptamu in contra unei natiuni, carea intooma c6 si a n6stra, fusese impilata, subjugata si bajocurita de catra unii farisei si saducei carii figur6 in numele ei temaindu'i cu fumulu unei glorii desierte, strigandu'i „vitéz magyar nemzet,“ pentruc6 cu atatu mai usioru se o p6ta folosi spre scopurile loru egoistice? Noi inse n'am luptatu nici cu armele manuite in contra natiunii romanesci de dn. K6v6ri L6szl6 in istori'a sa, nici cu de a le comitelui Teleki Domokos in Horaiad'a sa, si nici cu cele oligarchice cumparate de catra cunoscut'a olica dela redactorulu diariului „Debatte et Lloyd“.

Eara in contra uniunii, ca amu scrisu vreodata. Asi6 este: amu scrisu in 1848 si in 1861, inse numai intru intielesulu protocolulu adunarii natiunale dela Blasiu din 1848, adica nihil de nobis sine nobis. Eara mai alesu dela esirea preanaltulu rescriptu indireptatu la adres'a dietei unguresci din 1861 amu fostu pururea de acea opiniune, ca natiunea romanesc6 se si v6dia de alte nevoi, eara descuroatur'a cestiunii de uniunea Transilvaniei cu Ungari'a se o lase cu totul in grij'a suveranulu si a dinastiei, caroru de acea cestiune le pasa si trebuie se le pese fara nici o asemenare mai multu de catu intregi natiuni romanesci, pentruca aceiasi vine in legamint6 f6rte strinsa atatu cu sanotiunea pragmatica, catu si cu confus'a si fatal'a cestiune a legiloru unguresci din 1848, care din rege voisera a face numai o papusia, apoi si cu t6te celelalte referentie ale Ungariei si ale Transilvaniei care s'au escatu, formatu si consolidatu intre cor6n'a unguresc6 si intre imperiulu austriacu strafornatu din imperiulu romano-germanu la an 1806. De altumintrea noi v'am spusu inca din an. 1861 totu in col6nele acestei foi curatu si respicatu, ca noi de uniune nu ne mai tememu nimicu; cu atatu mai usioru ve repetimu ac6sta in an. 1865. Scimu noi f6rte bine ca „Korunk“ in altu Nr. alu seu isi descoperi

parerea, cumoa faptele oomplinite in anii 1863 et 64 se potu earasi desface. Noi inca amu recunoscutu ac6sta posibilitate in artic. nostru scrisu despre optimismu si pesimismu, si nu ne indoimu de locu, ca respektiv'a partita lucra din resputeri pentruc6 se se faca earasi o tabula rasa. „Korunk“ inse si toti adeptii lui s'aru insiela reu, d6ca aru crede cumva, ca prevederea, s6u d6ca mai mai voiti numai presimtiulu nostru aru fi sinonimu cu fric'a.

Si ce ne mai totu spune „Korunk“ de manier'a misterio6sa a Gazetei? Suntemu 6re noi de vina, d6ca colaboratorii lui „Korunk“ s6u nu cunosc6 limb'a romanesc6 de locu, s6u o cunosc6 multu mai reu decatu se pricepa din Gazeta macar atata catu pricepe publiculu midiulociu romanescu? Ear' d6ca noi ne provocamu uneori la unele intemplari si afaceri curatu natiunale, la care din intemplare nu fusese de facia nici unu colaboratoru de ai lui „Korunk“, apoi 6re nu totu asemenea ni se intempl6 noua de esemplu tocma si cu articuli lui „Korunk“, pre candu redactorulu lui avea disputele cele misterio6se cu comitii Bethlen J6nos si Teleki Domokos? Nu cumva „Korunk“ a legatu vreodata de nasulu nostru misterii deselor conferentie strinsu natiunale din Clusiu, cum si ale calatoriiloru dintre Clusiu, Pest'a si Vien'a? Dreptu ca noi amu datu preste unele misterii de acelea inca din lunile Ianuaru si Fauru a. c., fia inse disu spre on6rea pazitoriloru preoti politici ai acelor misterii, ca nu le-amu afluat nici dela ei si cu atatu mai pucinu din diariile loru.

Nu misteriu domniloru, ci tactica este acea, pe care suntemu si noi datori esistintiei n6stre a o pazi pre catu timpu ne impingemu unii pe altii pe terenulu natiunale luatu in celu mai strinsu intielesu alu cuventulu si nu ne oprimu odata pe terenulu curatulu patriotismu; apoi „Korunk“ in susi ne-a tienutu cateva lectiuni f6rte bune despre tactica ce trebuie se pazesca partitele si conducatorii loru intocma c6 si oricare trupe armate si comandantii loru. Si intru adeveru din asemenea lectiuni aru trebni se invetie mai antaiu de toti romanii din Transilvania si Ungari'a, pentruca mai avemu inca f6rte multu de invatiatu.

In urma „Korunk“ aude, ca acum romanii voru schimba rol'a si ca voru pasi ei in loculu aristocratiei pe terenulu pasivitatiei. Se p6te si asi6 ceva; noi inse pana acum n'avemu nici o cauza indestulata de a crede, ca romanii se voru retrage de buna voi'a loru in pasivitate mortar6tia. Intr'aceea se pare ca „Korunk“ sub pasivitate intielege numai retragerea amplotiiloru romani din functiunile loru si depunerea de mandate din partea deputatoriloru dietali, pentruca elu dice curatu, ca romanii „n'au nici o duciena de 6meni, carii se p6ta astepta 15 ani, pentruca in asemenea carantina (lazaretu) se cere punga gr6sa si resemnatiune (resignatio) mai mare.“ Ci „Korunk“ se afla si in ac6sta privintia in o ratacire gr6sa. Lasamu ca si in timpulu absolutismulu abi6 se afl6 174 romani cu miou cu mare in deregatorii publice si ca chiaru de patru ani inc6ce in Ard6lu abi6 sunt 240 romani in deregatorii politice, judecatoresci, finantiale, montanistice etc., din contra magiari si sasi preste un'a miie*), dar' apoi romanulu ardel6nu cun6sce resemnatiunea c6 nimeni altulu. Cercati a delatura pre toti acei 240 insi pentruc6 se ve convingeti, cum — afara de un'a s6u doua dutiene 6meni s6u mai ambitiosi s6u mai iogreuiati cu familii numer6se, toti ceilalti se voru re'at6ree cu cea mai mare usioratate ab officio ad aratrum, dela pastetele domnesci la mamalig'a natiunala, si le va fi de cea mai mare fala a demustra lumii, ca ei potu trai fara c6 se aiba trebuinti'a de a exploata suculu si uns6rea tierii, fara a imparti intre sine mosiile si averile miscat6re ale Apafiloru si alte fiscalitati, dieciuele, iobagi, venituri si case publice.

Credemu ca „Korunk“ in acestu respunsu alu nostru va descoperi o multime de asi6 numite misterii, pe care supune elu ca le are Gazet'a in pulpitu seu cercetatu mai adesea si de politia si de finantieri.

G. B.

*) Mai bine: dispusetiune, Stimmung, Hangulat. —

*) Vedi Schaematismulu.

Una ofensa nationala.

Faim'a cetita in „Pesti Naplo“, „Idók tanuja“, „Wanderer“, „Herm. Ztg.“ si celelalte, cumca pe Escelenti'a S'a Ladislau Vasiliu Popp, presedintele tribunalului supremu din Vien'a, voru se-lu redice din postulu, unde se afla, si se-i dè ceva ocupatiune in ministeriu, si totuodata adax-sulu, ca in loculu lui ar' urmá br. Apór si in loolu acestuia Nagy Elek; mai incolo sgomotulu famosu, ce intristéa animele intr'o mesura si mai necredibila, cumca pe acel'asiu barbatu alu natiunii romane voru se-lu puna in pensiune, a indignatu animele tuturor romaniloru ardeleni, pentruca, cá se o spunemu verde la toti indiscretii antagonisti natiionali, romanulu a fostu totudéuna setosu de a i se face dreptate nestirbata, de unde chiar' si in cantarile lui nationali se afla espresa acést'a alui setósa dorintia, candu canta: „Nui, nui, nui, nui dreptate nui; nui in cas'a grofului!“ — Apoi nu se afla suflare de romanu in totu Ardélulu, care se nu fi benecuventatu parintesc'a si pré gratios'a denumire a acestui barbatu de presedinte la tribunalulu acelu departatu de pragurile Ardélului si se nu si fi indreptatu desperarea s'a, odihninduse in parintesc'a intentiune a Mai. S'ale de a multiami in punctulu acest'a dorintiele romaniloru, punendu pe Esc. S'a facia cu nedreptatile seculari cá o garantia pentru dispensatiunea dreptatii fara respectu, decatu numai cu resp. la santiani'a legiloru si a eternei dreptati; apoi acum, candu s'aru intemplá un'a cá acést'a, pentru romanu n'ar' fi mai pucinu, decatu batujocura nationala. — Acést'a e adevéru; apoi si in anim'a Transilvaniei se opinésa intocma. Dintre tóte se estragemu aici numai unele cuvinte, din parerile, ce ne-au sositu in caus'a acést'a. — Dupa pomenirea faimeloru de susu incheia unu corespundinte alu nostru cu epifonem'a: „Seraoa justitia, candu ar' eadá in manele aristocratiloru!“ Noi departarea lui Popp nu-o amu poté primi altufeliu, decatu cá o ofensa nationala, si cá o vatemare de legea nationalitatiloru séu natiuniloru deja sanctionata. Noi nu avemu birocrati, cu cari se poti astupá tunurile. Amploiatii nostri — cum sunt — sunt totuodata si romani. . . . Eu numai atat'a ve spunu, ca departanduse Popp acuma, justiti'a Ardélului pentru noi s'ar' ingropá de viia; perderea nóstra nu s'ar' poté cu nemicu compensa.“ Noi nu credemu, cumca aristocrati'a cea laudarósa e in stare a provedé justiti'a si administratiunea cu individi mai apti si mai drepti, decatu cum sunt d. e. adi si amploiatii romani. Inse materi'a acést'a carnita de „Korunk“ cere a fi tractata deosebi, pana atunci se nu credemu faimeloru malitióse, ca n'amu meritatu neici celu mai pucinu despretiu cu atatu mai pucinu disgratia! —

Brasiovu 21 Aug. Eri si luà noulu episcopu alu Caransebesiului I. Popasu sanetate buna dela poporeni si eparchiotii sei in beseric'a S. Nicolae. O scena rara, care devinse animele din ambe partile. — Mane va plecá Ilustrataea S'a la Sibiiu. Dumnedieu se-i fia intru ajutoriu, cá se póta cu peptulu apara si sustiené fratietatea intre confesiunile romane, ca-ci altufeliu ni-se redica o tempestate pré infricosiata pe orizontulu viitorulu nostru, pe care nu o vomu poté infrunta.

Sibiiu 18 Augustu. Diu'a nascerei prea bunului si prea induratului nostru imperatoriu Franciscu Iosifu I. se serbá si in beseric'a parochiale gr. cat. a Sibiiului, cu cea mai distincta pietate si devotiune. Dupace la altariulu celui Atotopotente se aduse sacrificiu neineruntatu pentru ferioit'a si indelungat'a viétia si prosper'a domnire a angustulu nostru domnitoriu, parochulu locale tienù catra poporeni de facia, unu cuventu amesuratu insemnetatiei acestei dile, in carele aratà cu terminii celi mai chiari numeratele benefaceri, ce natiunea romana fù norocita in tóte tempurile a primi din grati'a si favórea parentiesca a domnitoriloru din angust'a casa austriaca. Totu deodata amenti, ca natiunea romana, cá o natiune loiala si recunoscutória, inca si-a sciutu in tóte tempurile impleni cu cea mai mare resolutiune si scumpetate detori'a sa cu santa s'a credintia si alipire catra angustii sei domnitori, carea credintia si alipire cu atatu e mai santa si mai pretiosa inaintea romanului, cu catu ca aceea si aré bas'a si scaturiginea sa in sant'a scriptura, unde se dice: „Dati cele ce sunt ale imperatului imperatului, cele ce sunt ale lui Ddieu, lui Ddieu.“ Deci dar' se se nevoliesca natiunea romana a conservá pururea si pre viitoriu, cu tóta sanctitatea credinti'a si alipirea, aceste margaritarie fórte pretiósse in cunun'a meriteloru sale, pentru tronul si statul,

Solenitatea serbarei, se incheia cu cetirea indatinatelor rogatiuni la asemenea ocaziune solena.

— „Tel. rom.“ anuncia, ca in 3 Aug. s'a tienutu siedinti'a comitetului asociatiunii estraordinaria sub presidiulu D. cons. de fin. Petru Maniu, in care se primi reportulu asociatiunii, si se recomandà adunarii generale invetiatoriulu din Beclénu S. Moldovanu pentru cultur'a ultoiloru intr'o gradina grigita de densulu, precum si D. Mangiucă, f. profesor, care posiede cunoscienti'a limbelor romane, slave, germane si are cunoscienti'a si despie limb'a celtica-dacica, in obiectulu ortografiei.

Totu „Tel. rom.“ are scirea, ca comisiunea aulica, ce erá se aplanese certele de hotare intre mai multe comune ale districtului Bistritiei si a Naseudului s'a desfiintiatu fara rezultat.

Desiu 14 Aug. Dieces'a Gherlei astépta cu mare nerabdare a-se vedé provediuta cu unu capu archipastorescu, care cunoscundu se cunósca dorintiele, simtiendu se-i simtiésca dorerile, si umilindu'i cerbicea se dè lupta cu tóte orcanele besericesci si nationale, se vré si se póta baiulá pe umerii sei pe lunga crucea mantuatoriului si crucea poporului seu romanu, oricandu viscolele politice par' amenintiá cu perderea séu si cu jignirea catu de pucinu a drepturiloru lui nationale, care le-a castigatu prin botesulu sangelui, varsatu pentru tronul si monarchia si prin iubirea de dreptate a Mai. S'ale imperatului si marelui nostru principe. Nu scimu, unde s'a aninatu caus'a denumirii episcopului, atat'a inse scimu din fontana secura, ca aristocrati'a inalta maghiara de pe la locoteninti'a Ungariei si dela curte, ademenita de episcopulu Oradiei mari, a miscatu tóte, pentruca se se denumésca episcopu o personalitate din Ungari'a, anumitu canoniculu Vancía, fienduca prin mediolocirea acestui barbatu sperésa ei monti de aur: ca ajungundu in fruntea diecesei ardeleni va induplecá turm'a s'a la primirea uniiunii Transilvaniei cu Ungari'a. — Noi inse dela scaunulu metropolitanu primiram scirea, cumca din cointielegerea episcopiloru sufragani cu metropolitulu s'a propusu tandem de episcopu alu Gherlei canoniculu Ioane Negrutiu recomandanduse catra scaunulu apostolicu de viitoriu episcopu alu Gherlei, si acum lu asteptamu cu mare sete, cá se ne vedemu odata provediuti cu mirele asteptariloru nóstre, care se ne ferésca de imparecheri atatu confesionali catu si nationali.“

G. N.

Turd'a 19 Augustu. In 17 Aug. a. c. séra fuse orasiulu Turd'a in presera onomasticeii Maiestatei S'ale imperatului mai frumosu iluminatu de cum sa iluminatu in anii acesti din urma, semnu invederatu ca in ce mesura au ómenii sperantia de unu venitoriu mai bunu intru acea mesura isi manifestésa si ascunsurile animei . . . etc. inse iluminatiunea ce sa demandatu pre asta séra adioa pe 19 Augustu din partea magistratului orasianu in onórea repausatului rege apostolicu Stefanu, are se fia mai grandiósa cá cea dealalta eri pentruca si pregatirile corale, musicale etc. sunt mari, candu alalta eri nu s'a vediatu nici una.

Ce e dreptu orasiulu Turd'a s'a iluminatu si in anii trecutii, afara de 1864, cá in diu'a de astadi, si precum se spune atunci, dreptu demonstratiune . . . óre inse acum in impregiararile in care traimu mai are vreo escusare astfelu de demonstratiune? eu nu vedu, nu in respectu besericescu, pentruca beserica niciodata nu a ordinatu cá serbatorile barbatiloru, carii au meritatu de ea, se se serbésca cu atatu sgomotu si ostentatiune desierta, ci cu altu modu de pietate, etc. nu politicu, pentru ca Ardélulu isi are patronulu seu pe St. Ladislau si altmintre, déca acesta ar face iluminatiuni la toti cati au binemeritatu, séu se pretende ca au binemeritatu de patria si magistratulu locale ar' ordina pentru toti iluminatiune, atunci nu ar mai avé altu ceva de lucru decatu mai in tóte dilele a face iluminatiuni acum in onórea unui santu, acum eara a unui altu barbatu renumitu et sic porro.

Ca déca nu se face iluminatiune la alte serbatori mari in care serbesa seu nascerea seu invierea seu suirea la ceriu a mantuatoriului lumei pe care ilu oredemu a fi Ddieu, dieu nu vedu pentru ce se se faca atata sfara in tiéra cu unu santu, a carui memoria mai cu folosu si trupescu si sufletescu se ar' serba, déca s'ar acomoda prescrierile rituale ale besericeii fara alte ostentatiuni politice. Ce inse se vede ca veneratiunea santiloru ou iluminatiuni este moda?! Cine are placere a se tiené de moda, cu Ddieu, dar' inse ne rogamu se nu se silésca ómenii la veneratiuni, care nu le sunt dupa gustu mai alesu ca sunt politice, apoi cu totii scimu ca santii nu au de a face nemicu cu politic'a et vice versa.

A. B. C.

Toama se telegrafésa „Concordiei“ din Oradea mare cu datu 16 Aug., ca scirea din 10 Aug. despre denumirea de episcopu a D. canonion Vancia si acolo s'a adevéritu, si cumca canonicii si clerulu au salutatu in 16 pe noulu episcopu, care in urm'a demandarii mai 'nalte va plecá catu mai curundu catra Vien'a.

UNGARPA. Pest'a 18 Aug. Eri pe la 3 óre se începù solenitatea serbarii dilei nascerii Mai. S'ale imperatului. Primatele Ungariei inca sosi in 17 demanétia in Pest'a spre a pontifica in 18. Dupa amédia la 3 óre orasianimea dede unu banchetu, la care luà parte si primatele, care se tienù ér' in cas'a de datu la semnu cu 180 persóne. Comandantele de trupe, pr. Lichtenstein si r. tavernicu br. de Szennyei, precum burgmaistrii si reprezentantii cetatiloru, ai universitatii si alte notabilitati luara parte. Toastulu primariului municipalitatii in numele ambeloru cetati pentru Maiestate se si telegrafá la Ischl prin tavernicu, de unde veni responsulu subscrisu de c. Crenneville, cumca Mai. S'a l'a insarcinatu a respicá pré'nalt'a multumire pentru omagiulu tramisu. Sér'a la 8 óre se iluminara cetatile. 5 bande musicale facura o serenada militara in fortaréti'a Bud'a, de unde se imprasciara prin Pest'a in mai multe locuri. Iluminati'a, mai vertosu pe seri'a Dunarii erá frumósa. Astadi demanétia, cá si la Brasiovu misa campanica, si la 10 óre prin beserici servitiulu dumnedieescu. La amédia dinea la primatele si la comandantele de trupe pr. Lichtenstein. Dupa amédia serbatória populara in Bud'a si sér'a representatiune teatrala, oper'a „Elisabeta“ in teatrulu nationalu, care erá indesuitu si in care se cantá imnulu popularu, urmatu de „éljen“uri. Candu se cantá in opera „Éljen a király, éljen a haza“ intoná unu „éljen“ sgomotosu din logie. Din pregatiri se crede, ca diu'a regelui Stefanu se va serbá cu mai mare entusiasmu, decatu ori si candu. —

— Cancelari'a Ungariei a inceputu cu schimbarea cheflor de comitatu si br. Nicolau Vay pentru comitatulu Borsod, Szögyényi pentru Alb'a regala; br. Fláth pentru Vespriimu; A. Forgách pentru Neogradu sunt si meniti, si fienduca magnatii si oferescu servitiulu gratis in favórea inlesnirii finantiloru, se crede, ca se voru mediuloci multe stramutari in chefi de acum de comitate, pe carii, fiendu ca su si membrii casei magnatiloru, acestia nu i-ar' poté suferi in mediuloculu loru, candu ar' fi ómeni de alta stare si nu pui de magnati, deci acestu obiectu este ocupatiunea cea mai urgenta intre cancelariulu c. Mailath, taverniculu, si cons. de curte denumiti Papay si Baitas.

Se astéptá pe 18 conchiamarea dietei, inse se mai amaná din caus'a cestiunii Ardélului, despre care acum se tienu convaturile intre magnatii conchiamati la Vien'a.

Ar' fi unu ce ne mai auditu in istoriele statelor, candu si in diumetatea a 2-a a seculului 19 s'ar' incumetá ómenii a decide de noi fara noi, atunci, candu, dupa legea sanctionata de principe ne aflamu si noi in staululu constitutionalu cu asemené dreptu politicu, de care nu ne póte desbracá nimeni, decatu sil'a séu o disgratia nemeritata. —

Asociatiunea slavaciloru numita „Slovenska Matika“ inca tienù in 8—9 adunare generale in San. Martinu din comit. Turotiului si din reporturile ei se vede, ca in 3 ani dela infiintierea au adunatu unu capitalu aprópe de 100,000, din a carui interese se impartiescu stipendia pentru studenti. Cu unu entusiasmu nepusu fù primitu presedintele Stefanu de Moyzes episcopulu Neozoliului de poporulu slovacu. Cu porti triumfale, cu deputatiuni, musica si cantari, si representatiuni teatrale, intr'o mare de poporu, fù salutatu capulu acestu nationalu alu slovaciloru. —

AUSTRIA INFERIORA. Vien'a. Diu'a nascerii imperatului pe longa serbarea besericésca estu tempu fù serbata de poporulu din Vien'a impreunata si cu serbatória constitutiunii din Februaru, impreunandu omagiulu detornicu monarchului cu multianirea pentru viati'a constitutionala. Parol'a dilei erá „se traiésca Francisou Iosifu I. si libertatea constitutionala.“

Cronica esterna.

Incordarea intre Austri'a si Prusi'a in caus'a ducatorulu Schleswig-Holstaiene s'a domolitu prin o cointielegere facuta la Gastein si care in 20 s'a ratificatu in Salisburgu, unde avura intalnire imperatulu nostru cu regele Prusiei. „Taims“, diurnalu englesu scrie, ca conventiunea s'a incheiatu in 14

in Gastein; Prusi'a primesce Lauenburg si despagubesce pe Austri'a. Condominatulu provisoriu se prelungesce. Prusi'a va guberná in Schleswig si Austri'a in Holstein pana la definitiv'a decide.

In Cherbouurg, in portulu Franciei se tienù o evolutiune solena intre flotele Angliei si Franciei cu banchetu de oea mai mare cordialitate. —

ROMANIA. Totu, ce mai audimu din Bucuresci e, ca liniscea din diu'a revoltei incóee nu s'a mai amenintiatu neci catu de pucinu. Se aude, ca numerulu mortiloru la acea afera a fostu abia 40, ér' raniti la vr'o 200 insi, ér' despre numerulu arestatiloru datele din numerulu tr. au fostu préecsagerate; ba chiaru si din cei arestati, cari se judecara inoenti, se eliberara indata.

„Monitoriulu oficialu“ aduce o avisare catra toti locuitorii Romaniei, in eare se face cunoscutu, cumca post'a austriaca cu o di mai nainte a fostu inundatu capital'a cu o multime de ecemplare dintr'o scriere periodica intitulata „Clopotulu (Die Glocke)“ aduse su coperta, care ar' fi tiparita in limb'a romana in Helveti'a si ar' fi menita se ésa in tóte dumenicéle in orasiela Romaniei; ca articuli foiei aceia sunt revolutionari si provocatori la restaurarea starii lucrurilor si acestu diurnalu ar' fi statu in legatura cu domolit'a revolta; deci contésa la ajutoriulu patrioticu alu tuturor adevatiloru romani. — Proprietariloru de tutunu, cari nu vreau se-lu vendia la statu s'a concesu 5 luni a-lu vinde in strainatate, ér' deregatoriiloru de pe la granitia s'a datu mandatu, cá dupa art. 6 din cartelulu incheiatu cu Austri'a numai delinquentii si criminalii se se dè afara din tíera, ér' emigrantii politici sunt luati afara si potu se tréca neimpedecati preste granitia pe pamentulu romanu.

Bucuresci 19 Augustu. Marti in 15 Augustu la 10 óre demanétia s'a intemplatu aici o revolta din cele mai miserabile si nepomenita in istori'a nóstra, condusa de lepr'a poporului si fara a avé altu scopu decatu de pradarea averiloru publice si particulari. Multiamita ostirei romane, ca a intempinatu latirea reului! Totulu inse ce este mai tristu e ca a devastatu comun'a cu totulu ad. acte, dosare, registre, biblioteca si cu unu cuventu tóte hartiele cancelariiloru, derimandu sobele, ceasornicu si altele, chiaru si portretulu Domnitoriului si portretele fundatorului princ. Gregorie Ghica si scaunele le-au aruncatu pe ferestrii. In bani s'au facutu paguba numai la 2000 de galbeni 618 lei aflati in cas'a oea mica de feru, care au spart'o, si cea ce s'a gasitu in 7 cuthie aduse la 9¹/₂ óre dela 7 barieri. Cas'a cea mare englesasca, ce s'a cumparatu cu 2 luni inainte n'au potot'o sparge, desi a luatu mii de lovituri in 4 óre dela o multime de inversiunati. Intr'acésta cassa se aflá 148 mii de lei, totulu inse ce nu s'a potutu crede, dar' inse in urma s'a constatat prin proesele verbali, ca ce a condusu pe rebeli la devastarea comunei si mai cu séma la spargerea casei cu bani, au fostu ómenii din colórea rosia si animarea dela uebunii estravaganti si dupa cum se dice si alti asemené, cari pana ori inca se preambiau pe ulitia, dar' acum dupa constatare se crede, ca se voru arestá si voru luá pedéps'a cuvenita. De ar' fi fostu o santinela numai de 20 soldati la comuna nu s'ar' fi intemplatu acésta de pradare, care santinela din nenorocire ni-o redicase cu 2 luni inainte, si care cu 10 dile inainte s'a fostu cerutu de primariulu si formalu si verbalu cá se ne o dè si amu remasu numai cu permisiunile ce ne dá*). Nu se intemplá reulu acesta, déca se gandea cineva, ca banii dela comuna sunt banii cetatianiloru. Acum ne vine a crede, cum dice lumea, ca politi'a e pandita si incungiurata de mai multi talhari de acestia, chiaru fractiele si jefuirea de bani ce s'a facutu pana acum, totu turburatoriiloru acestora se ascrie; si totu densii imprascia vorb'a, ca severitatea comunei a pricinuitu desperarea si revolt'a. Vorbe próste si fara neci o logica, incatu ride tóta lumea de densii, ca-ci resculatorii erau desculti, cari n'au nemica, dar' pentruca comun'a voiea se sterpésca din tóte partile abusurile, care cum s'a vediutu, ca loru nu le vine la socotéla, au pornitu reulu de a se face.

De s'a pusu imposita, acestea sunt dictate de legi pentru tóte comunele, de a adusu macelari din Brasiovu, pavatori (pardositori) din Sibiiu, s'a tractatu din Brasiovu pentru brutari si in Sibiiu pentru alte trebuintie, acestea lucrari sunt

*) O municipalitate toama de capitala trebuie se si aiba personalulu seu celu pucinu dé vro 10, 20 trabanti, si se nu pretenda santinela de militia pentru ingrijirea de cassele municipale. R.

abusuri? *) séu mesuri de sterpirea lor? De a voitu municipalitatea se desradacinesc privilegiulu la 20 preocupeti, ce ocupasera tóta piati'a fara se póta neci gradinari neoi femeile se venda vardetiuri, ea intindea unu dreptu, cá se venda si a-cestia ceva, acésta va se dica abusu? **) séu apararea dreptului publicu? Acesti 20 preocupeti avendu din vechime privilegiile lor inchiriate dela comuna li se tolerase nu sciu cum de a avé in distantia de 2 stangini inaintea pravalielor si cate o taraba dóue si totu densii abusasera mai de 'nainte de a avé fiacare cate alte 3, 4 tarabe in mediuloculu pietei si pentruca comun'a ii silia necontentu se si le redice, cá se remana piati'a pentru publicu, Domnialoru dicu, ca este abusu, si mai cu séma ca comun'a staruia se nu mai venda lipsa si lucruri stricate? "

Strainulu dice: „Dami Dómne mintea romanului cea mai din urma: Hei! dar' romanulu, de ce nu si cumpanesoc si mesura totu pasulu, calculandu mai anteu rezultatulu lucrurilor, apoi se intreprinda, cea ce e mai salutaru? Avemu sciri secure, ca numai nisce adunaturi de dusmani ai tierii au incercatu condemnabil'a acea talharia, pentruca se jóce pe manile celoru, ce astépta si cauta preteceste spre a da lovitura vietii statului romanesc. Feritive pentru Ddieu de curse cum fú si acésta, cá Europ'a se afle destula odihna in lealitatea, soliditatea iubirea de pace a romaniloru si energi'a lor de a contribui la sustinerea pacii generali, si la inaltierea culturii si latirea civilizatiunii europene, si atunci credeti, ca ti infiori si veti fi obiectulu fericirii si gloriei nationale. —

Despre monumentulu lui Georgie Lazaru.

Multi poftescu dela noi cá se aratamu ceea ce scimu despre ridicarea noului monumentu destinatu in memori'a lui Georgie Lazaru. Eata ceea ce amu aflatu noi din corespondintie si socotele pe care avuramu ocaziune ale vedé.

Acelu monumentu se afla ridicatu si asiediatu din 21/9 Maiu a. cu. in satulu Avrigu, in curtea bisericeii gr. resaritene ortodoxe de acolo alaturea cu biserica asié, in catu din drumu se póte vedé bine. Monumentulu s'a cumparatu si asiediatu cu spesele domnului conte Scarlatu H. Rosetti proprietariu in Romani'a din simtiu de multiamita pururea durátore oatra fostulu seu odinióra profesor.

Catu au costatu avelu monumentu? Nu avemu dreptulu de a pune generosului si nobilului Mecenate Rosetti o asemenea intrebare; amu intielesu inse, ca acelea doua petrii de marmure rosii aduse dela Pest'a aru fi costatu cu transportu cu totu v. a. fl. 350.

Eara din socotel'a architectului A. Ungar si a petrarului H. Weimer mai scótemu urmatórele conturi:

Gravarea (taierea) si aurirea de 365 litere mari a 20 cr. v. a. fl. 73.

Curatirea si poleirea petrilor, cladirea criptei din materialu solidu, calatoriile preste eara intre Sibiu si Avrigu si alte transporturi pana la finirea totului 55.

Inginerului pentru doua planuri de capela séu mausoleu 10.

Porto de corespondintie si tramiterea planurilor intre Bucuresci, Vien'a si Brasiovu, cu G. B. plenipotintele Dlui Rosetti dela Dec. pana la Maiu 5. 70

143. 70

Preste acestea sume la casu candu Escel. S'a D. Mitropolitu alu bisericeii gr. resaritene ortodoxe va binevoi a esi la faci'a locului spre a bineuventa osementele lui Georgie Lazaru, s'au mai destinatu pentru unu prandiu cum se dice in limb'a vechia a poporului, de comendare, v. a. fl. 50. —

Prin urmare spesele totale voru esi la v. a. fl. 550. —

Nu potemu retacé cu acésta ocaziune, ca in Bucuresci inca dela an. 1846 se facea óresicare pregatiri de colecta cu scopu de a se ridica in memori'a lui Lazaru unu monumentu la S.

*) Dar' de ce nu tramiteti individi romani, cari se invetia tóte meseriele, cum se póte mai bine, acolo unde credeti, ca se tractésa mai bine, ca ati face duplu bine pentru orasiu si natiune, si n'ati incarca urgi'a nemerui pe umeri? —

**) Restringerea privilegiiloru la una clase de ómeni e abusu, dar' concurenti'a libera inaltia industri'a si acésta tre-bue intr'odusa intre nationali cu totu felulu de probe si apucaturi. Red.

Sava. Din avelu planu nici pana astadi nu se alese nimicu. Dn. conte Rosetti determinatu a concurge la o asemenea colecta, perdiendu'si rabdarea, facú singuru aceea ce nu au facutu toti scolarii lui Lazaru impreuna.

Ci in acésta privintia se asteptamu informare din biografi'a lui Lazaru, care speramu ca preste pucinu se va publica si in vreun'a din foile nóstre; eara intr'aceea noi ne luamu voia a impartasi numai epitafiile gravate pe petriile monumentale, ear' anume pe Cruce totu epitafulu vechiu compusu de insusi Lazaru si scrisu cu ciriliane suna asié:

Вієцѣиторіє.

Стѣи пѣдінтелѣ ші четєще,
Днѣ ачає сокогѣще
Триєта омѣси соарє,
Непрепетѣоарєа моарє.
Че єщї тѣ єє ам фост:
Ачаєта о фтвдѣ де пост.
Че єшт єє акѣм вєї фї,
Кѣнд часѣл фдї ва соої.

Georgie Lazar.
Theol. Transsil.
N. 1779.
M. 1823.

Eara inscriptiunea noua de pe pétr'a pusa de asupra criptei cu litere:

Precum Christosu pe Lazaru
din morti a inviatu
Asiá Tu Romania din somnu
ai desteptatu.

Lui Georgie Lazaru

ridicatu acestu monumentu scolarulu seu Hagiulu si Jerosolimitu **Carol Comite de Rosetti** la anulu 1864.

Nr. 746—1865.

2—3

Publicare de concursu.

Fiendu ca la gimnasiulu gr. cat. de aici cu inceputulu anului scolaru 1865/6 se va incepe unu cursu preparandiale de docenti, pentru ocuparea unui postu de profesoriu primariu de pedagogia se escrie concursu pana in 31 Augustu n. a. c. —

Cu acestu postu profesoralu este sistemisatu unu salariu anuale de 600 fl. si 60 fl. v. a. pentru cuartiru.

Competitorii la acestu postu au de a tramité cererile lor francate, legalminte provideute, pana in tempulu prefiptu, — si a documentá:

1. Prin atestatu de botesu ca sunt de confesiunea gr. cat.
2. Ca au dusu un'a vietia morale, si o portare politica nepetata.
3. Ca au deplina cunoscintia a limbelor patriei, si cu deosebire a celei romane.
4. Ca au absolvatu studiale pedagogice in vre-unu institutu pedagogicu mai naltu.
5. Ca posedu cualitatile recerute pentru acestu postu.

Dintre concurentii la acestu postu se voru preferi aceia, cari voru documentá, ca au facutu anii de proba cu succesu bunu.

Concururile astu modu instruite, au se le astérna la ordinariatu metrop. in Blasiu, celu multu pana in tempulu prefiptu — ca-ci cele mai tardiu sosite, nu se voru luá in consideratiune. —

Blasiu 29 Iuliu 1865.

Ordinariatul metropolitanu.

Unu locu de pasiune

pentru oi de 240 jugere, in Buzeulu micu (Kis-Bodza) se da in arenda pe estu anu, incependu dela 1-a Septembre a. c.

Informatiune mai de aprópe de

Georgiu Teutsch,
oratoru in Presmeru g.

1—3

Cursurile la bursa in 22. Aug. 1865 sta asiá:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 18 cr. v.
Augsburg	—	—	107 " 25 "
London	—	—	109 " 40 "
Imprumutulu nationalu	—	—	73 " 85 "
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	69 " 15 "
Actiile bancului	—	—	783 " — "
" creditului	—	—	175 " 40 "

Obligatiile desarcinarii pamentului in 17. Aug. 1865:

Bani 68·25 — Marfa 68·75